

5. Ofitsiyni sait Karazinskoi shkola biznesu. URL: <http://kbs.karazin.ua/> [in Ukrainian].
6. Ofitsiyni sait Biznes-shkoly «MIM». URL: <https://mim.kyiv.ua/> [in Ukrainian].
7. Ofitsiyni sait Lvivskoi biznes-shkoly UKU. URL: <https://lvbs.com.ua/> [in Ukrainian].
8. Ofitsiyni sait proektu «Inventors Hub». URL: <https://www.synergy-park.com.ua/projects/inventors-hub/> [in Ukrainian].
9. Ofitsiyni sait prohramy «Budui Svoie» URL: <https://buduysvoe.com/> [in Ukrainian].
10. Ofitsiyni sait kursu «Pidprijemnytstvo. Vlasna sprava v Ukraini». URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/ENTREPR101/2016_T1/about [in Ukrainian].
11. Altman S. (2014). How to Start a Startup. URL: <http://startupclass.samaltman.com/> [in English].
12. Pidprijemnytstvo. Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/cub/> [in Ukrainian].
13. Ofitsiina sotsialna storinka «Hranty ta investytsii dlia rozvytku Ukrainy». URL: <https://www.facebook.com/groups/1717090298608280/> [in Ukrainian].
14. Ofitsiina sotsialna storinka «ProGRANT». URL: <https://www.facebook.com/groups/progrants/> [in Ukrainian].
15. Ofitsiyni sait «Portal dlia pidprijemtsiv». URL: <https://sme.gov.ua/> [in Ukrainian].

Клімова Галина Павлівна

*д.філос.н., провідний науковий співробітник НДІ
правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України,
професор кафедри соціології та політології
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0002-6533-199X*

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

Розкривається зміст основних теоретико-методолгічних підходів до аналізу сутності інновації. Виявляються відмінності в розумінні інновацій

в контексті різних сфер життєдіяльності суспільства. Розглядається історія розвитку теорії інновацій. Аналізується сутність інноваційного суспільства і умови його становлення. Розглядаються особливості інноваційного типу соціального розвитку.

Ключові слова: інновація, традиція, інноваційний розвиток, інноваційне суспільство, інноваційна політика, національна інноваційна система.

Klimova Galyna

*Leading Researcher of Scientific and Research Institute of Providing
Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine,
2PhD, Professor Department of Sociology and Political Science
of Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: 0000-0002-6533-199X*

THEORETICAL ISSUES OF INNOVATION RESEARCH

The content of the main theoretical and methodological approaches to the analysis of the essence of innovation is revealed. There are differences in the understanding of innovation in the context of different spheres of society. The history of development of the theory of innovations is considered. The essence of innovative society and conditions of its formation are analyzed. Features of innovative type of social development are considered.

Keywords: innovation, tradition, innovative development, innovative society, innovation policy, national innovation system.

Розвиток постіндустріальної цивілізації, особливо на сучасному її етапі, відбувається під егідою знання, інтелекту, творчості [1; 2]. Воно здійснюється шляхом впровадження великої кількості інновацій, що охоплюють різні рівні соціальної ієрархії. Це з необхідністю потребує звернення до аналізу теорії інновацій як методологічної підстави розгляду специфіки інноваційного суспільства, яке являє собою новий історичний етап у розвитку світової цивілізації.

Поняття «інновація» (лат. Innovation – «зміна», «оновлення», «введення новизни») має давню історію. У французькій розмовній мові це слово було поширене ще з кінця XIII ст. і використовувалося

для позначення здатності людини створювати щось нове. В науковій літературі цей термін став використовуватися в XIX ст. і спочатку означав процес введення елементів однієї культури в іншу.

На початку XX ст. у працях Г. Тарда, Й. Шумпетера, М. Кондратьєва був виявлений зв'язок між феноменом інновації та економічною динамікою суспільства, дане поняття зазнає серйозну смислову трансформацію, в результаті якої втрачає своє первинне культурологічне значення і наповнюється в першу чергу техніко-технологічним і економічним змістом. Так, у роботі Г. Тарда «Соціальна логіка» зазначається, що індикатором суспільного прогресу виступають винаходи і нововведення, які розрізняються тим, що винахід – це щось принципово нове (продукт, артефакт), а нововведення – це процес освоєння винаходу. У працях австрійського економіста Й. Шумпетера інновація постає як будь-яка можлива зміна, викликана виготовленням нового блага, впровадженням нового методу виробництва, освоєнням нового ринку збуту; отримання нового джерела сировини, проведенням відповідної реорганізації. На думку Й. Шумпетера, інновація мотивована підприємницьким духом особливого типу підприємця – «новатора».

З ім'ям М. Кондратьєва пов'язана теорія циклічного розвитку, в якій особливе місце займає динаміка нововведень як цілеспрямованого і інтенсивного використання відкриттів і винаходів, що міняють одночасно економічне і соціальне життя. Можна стверджувати, що починаючи саме з робіт М. Кондратьєва і завдяки другій хвилі науково-технічної революції була затребувана лише та частина інноватики, яка найбільш тісно пов'язана з техніко-технологічними змінами і лише потім стала швидко прогресувати соціальна інноватика.

Проблемі взаємозв'язку інновацій з економічним зростанням була присвячена нобелівська лекція (1971 р.) С. Кузнеця, в якій він ввів у науковий обіг поняття «епохальні» інновації для позначення переворотів, які відбуваються раз на кілька століть і радикально змінюють обличчя суспільства [3, с. 10–12].

У сучасній економічній інноватиці виділяється два основні підходи до аналізу поняття «інновація» [4, с. 32–38]:

1. Інновація розглядається як процес впровадження нововведень, доведення наукової ідеї або технічного винаходу до стадії практичного використання, що приносить прибуток.

2. Інновація розглядається як результат творчого процесу, реалізації нових ідей і знань з метою їх практичного використання для задоволення певних потреб споживачів.

Разом з тим в даний час проблема інтерпретації інновації не вичерпується тільки економічним контекстом. Цей феномен зруйнував традиційні межі економічної теорії і набув загальносоціального характеру. З кінця XX ст. дослідниками були зроблені численні і дуже плідні спроби подолання техніко-економічної парадигми, що склалася, у вивченні цього явища, розширення предметної області інноватики.

В зв'язку з цим в сучасній науковій літературі існує два підходи до визначення інновації: вузький (соціально-економічний) і широкий (соціально-філософський). Прибічники вузького підходу розділяють традиційну точку зору на сутність інновації і особливо акцентують свою увагу на її ринковій значущості, прибутковості, комерційному ефекті. Прибічники ж широкого підходу не обмежують теоретичний аналіз інновації тільки техніко-економічним аспектом. Вони зв'язують цей феномен безпосередньо з розвитком інших сфер суспільного життя.

Відповідно до соціально-філософського підходу інновація охоплює увесь соціальний простір. Її природа універсальна. Вона проявляється в кожній функціональній підсистемі суспільства: економічній, політичній, соціальній і духовно-культурній. Інновація як соціально-філософська категорія відбиває динаміку сучасного життя в усьому різноманітті її взаємозв'язків, пронизує усі сфери життя суспільства, допомагає розкрити логіку його розвитку, сприяє виділенню і синтезу світоглядних і методологічних моментів, є невід'ємною частиною осмислення людиною свого досвіду життя і, отже, набуває онтологічного значення.

Усі види інновацій, існуючі в суспільстві (техніко-технологічні, економічні, політичні, правові, власне соціальні, педагогічні, наукові, культурні та ін.) є соціальними інноваціями, оскільки вони є суспільними феноменами і відносяться до тієї або іншої сфери суспільного життя.

Починаючи з 90-х років XX ст. однієї з найважливіших характеристик соціуму стає його загальна інновізація. Звідси і виникнення

в теоретичному дискурсі терміну – «інноваційне суспільство». Вже в 1991 р. англійські дослідники А. Амін і К. Роббінс констатували, що сучасна індустріальна система, що ґрунтується на інноваціях, є новим вираженням локальної і глобальної динаміки [5, с. 30].

Як представляється, інноваційне суспільство – це суспільство, яке на постійній основі шукає, розробляє, впроваджує інновації і за рахунок цього увесь час рухається вперед.

Інноваційне суспільство як новий етап цивілізаційного розвитку не просто відкрите для інновацій. Воно саме безперервно генерує інновації різних видів і рівнів. Його функціонування повністю залежить від швидкості впровадження нового знання в усі сфери суспільного життя. Таке суспільство є найбільш динамічним і стійким, але при дотриманні однієї умови: воно повинне вірно оцінювати наслідки впровадження кожної інновації і виключати ті, які становлять загрозу для життя людини.

Інноваційне суспільство характеризується зростаючою динамічністю складних соціальних трансформацій, обумовлених інтенсивністю розвитку і широким поширенням прогресу. Воно займається безперервним практичним втіленням нових ідей, винаходів у вигляді інноваційних продуктів праці або технологій їх створення, методів організації і управління виробництвом для поліпшення усіх якісних і кількісних економічних та інших соціальних показників як на мікро-, так і на макrorівні.

Слід зауважити, що інноваційний розвиток - це спосіб функціонування соціальних систем, при якому тенденції впровадження нових ідей, технологій, норм і цінностей в усіх сферах суспільства переважають над протилежними тенденціями збереження існуючого стану. Складність проблеми інноваційного розвитку суспільства пов'язана в першу чергу з тим, що в цьому випадку діють закони функціонування систем: для свого існування система потребує балансу між двома протилежними тенденціями – збереження свого стану і розвитку. Переважання однієї з цих тенденцій веде або до руйнування системи і хаосу в соціальному і екзистенціальному сенсі, або до застою, ведучому рано чи пізно до того ж руйнування відкритої системи, що втрачає здатність адекватно реагувати на виклики і імпульси,

неминуче проникаючі в систему ззовні, – з боку інших соціальних систем або приводи. Творча ідея як передумова інновації є однією з її численних складових. Інновації ж – це ще і спосіб організації і отримання результату творчої діяльності в створенні і закріпленні нового. Але творче начало, що породжує інноваційні ідеї, не завжди здатне пробитися через традиційні стереотипи. Тому виникає одна з основних проблем в становленні інноваційного суспільства - проблема співвідношення інновації і традиції в соціальному розвитку.

У контексті соціальної філософії традиція визначається як спосіб буття і відтворення елементів соціальної і культурної спадщини, що фіксує стійкість та спадкоємність досвіду поколінь, часів та епох. Традиція, з одного боку, акумулює в собі систему норм і цінностей, що складають основу соціуму, культури або інтелектуального правління. З іншого боку, вона виступає формою взаємодії сучасного і минулого, механізмом збереження і передавання образів, прийомів і навичок діяльності, що мають конкретно історичну реалізацію. Без традиції інновація неможлива. Отже, інновація у сукупності з традицією утворює нерозривну єдність, в якій традиція постає як своєрідна «точка відліку» інноваційності. Варто наголосити на тому, що сама інновація («стала» її форма) згодом стає традицією. Відбувається своєрідний діалектичний розвиток: традиція замінюється інновацією, яка сама згодом стає традицією [6, с. 55].

В інноваційному суспільстві яскраво виражена орієнтація на інновації, на поступальний, нециклічний соціальний розвиток. У ньому інновації переважають над традицією. Це суспільство, у якому джерелом переваг і конкурентоспроможності є ресурси, засновані на нових знаннях, наукових ідеях та інформації. Його відмінними ознаками є високоорганізована та добре фінансована наука та освіта; розвинена інфраструктура розповсюдження знання; орієнтація на творчий потенціал особистості, групи людей та організації. Це забезпечує його динамічний та стійкий розвиток, спрямованість до інновацій, новизни [7, с. 88].

Разом із тим інноваційна активність суспільства, інтенсивність розробки та впровадження прогресивних нововведень у практику його функціонування залежить від інноваційної політики держави,

стану економіки та наявності в ньому систематизованої інноваційної інфраструктури, яка виступає як сукупність інституцій, що здійснюють матеріально-технічне, фінансове, організаційно – методичне, інформаційне, консультаційне та інше забезпечення інноваційної діяльності.

Отже, в сучасних умовах інновації набувають статус головного індикатора соціального прогресу. Тому вони є основним пріоритетом розвитку держави і визначають становлення суспільства нового типу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клімова Г. П. Освіта як феномен цивілізації: автореф. дис. ... на здобуття наукового ступеня докт. філос. наук. Х, 1997. 39 с.
2. Климова Г. П. Образование в контексте цивилизационного развития: монография. Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2007. 248 с.
3. Клімова Г. П. Інноваційне суспільство – новий історичний етап цивілізаційного розвитку *Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні*: монографія / за ред. Ю. Є. Атаманової, Г. П. Клімової. Х: Право, 2015. С. 8–40.
4. Кузнецова Ю. А. Особенности типологии инноваций зарубежных и отечественных ученых. *Инновационная деятельность*. 2014. № 3. С. 31–40.
5. Amin A. and Robins K. These are not Marshallian times. *Innovation Networks: Spatial Perspectives*. London, 1991. С. 28–43.
6. Кавалеров В. А. Концепт інновацій: цілераціональний і креативний аспекти. *Перспективи*. 2011. № 3. С. 54–57.
7. Клімова Г. П. Концепт інноваційного суспільства: соціально – філософський дискурс. *Право та інновації*. 2018. № 3. С. 86–91.

REFERENCES

1. Klimova, G. P. (1997). Osvita yak fenomen tsyvilizatsii. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
2. Klimova, G. P. (2007). Obrazovaniye v kontekste tsivilizatsionnogo razvitiya. Kharkiv: Vid. SPD FO Vapnyarchuk N. M. [in Russian].
3. Klimova, G. P. (2015). Innovatsiine suspilstvo – novyi istorychnyi etap tsyvilizatsiinoho rozvytku. *Kontseptualni zasady stanovlennia innovatsiinoho suspilstva v Ukraini*. Atamanova Yu. Ye., Klimova H. P. (Eds.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

4. Kuznetsova, Yu. A. (2014). Osobennosti tipologii innovatsiy zarubezhnykh i otechestvennykh uchenykh. *Innovatsionnaya deyatel'nost – Innovative activity*, 3, 31–40 [in Russian].
5. Amin, A. and Robins, K. (1991). These are not Marshallian times. *Innovation Networks: Spatial Perspectives*. London [in English].
6. Kavalero, V. A. (2011). Kontsepts tinnovatsii: tsileratsionalnyi i kreatyvnyi aspekty. *Perspektyvy – Perspectives*, 3, 54–57 [in Ukrainian].
7. Klimova, G. P. (2018). The concept of innovative society: socio - philosophical discourse. *Law and Innovation*, 3, 86–91 [in Ukrainian].

Колісник Анна Сергіївна

*молодший науковий співробітник, НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України,
Народний депутат України*

НОВАЦІЇ ЩОДО МОРАТОРІЮ НА ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК: ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ

Наукова публікація присвячена розгляду законодавчих нововведень щодо регламентації мораторію на проведення податкових перевірок. Підкреслено, що рішення Кабінету Міністрів України щодо скасування мораторію на проведення деяких видів податкових перевірок є неправомірним, оскільки Постановою Кабінету Міністрів України не можуть бути внесені зміни до Закону України. Обґрунтовано, що в умовах складної економічної та епідеміологічної ситуації у державі існує потреба у злагодженій роботі всіх гілок влади для прийняття виважених та конструктивних рішень, за допомогою яких стане можливим не лише вихід з кризи, а й створення сприятливих умов для функціонування суб'єктів господарської діяльності та розвитку національної економіки.

Ключові слова: податкові перевірки, мораторій, ієрархія нормативно-правових актів.

Anna Kolisnyk

*Junior Researcher of the Scientific and Research Institute of Providing
Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine*